

ХАТ—ХАЁТ КЎЗГУСИ

МАКТУБЛАРДА ДАВР НАФАСИ

«Адолат» газетаси тахририятига кунига бир нечта хат-хабарлар, шикоят ва аризалар келиб туради. Мақтубларнинг кўпчилигида истиклол туфайли юз берган буюк ўзгаришлар, эришилган ютуқлар, юзга келган ташаббуслар, катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилган фидойи инсонлар ҳақида сўз юритилади. Кўпчилик хабар, мақола, репортаж, лаҳза, интервью, очерклар жойлардаги муаллифларимиз йўллаган хатлар орқали бизга келган.

Биз уларни газетамизда мунтазам чоп этиб турганимизни сиз ҳурматли газетхонлар яхши биласиз. Тахририятимиз йил бошидан бери, яъни беш ой мобайнида республикамизнинг турли ҳудудларида яшовчи муштарийлардан жами 200 дан зиёд хат-хабар олди. Уларнинг аксарияти, яъни юздан ортигидан фойдаланилди.

Бундан ташқари тахририят жойларда рўй бераётган камчиликлар, қонунбузарликлар ҳақида ҳам кўплаб шикоятлар оляпти. Уларнинг бир қисмини биз жойларга юбориб, қўйилган масалаларнинг ижобий ҳал бўлишига эришяпмиз. Айримларини тахририят ходимлари урганиб, мақолалар тайёрлашмоқда. Хусусан, жорий йилнинг беш ойи ичида тахририятга 100 дан шикоят ва аризалар келди. Шундан 50 дан ортиғига мутасадди ташкилотлар ва маъсул ўртоқлардан масала ҳал этилганлиги ҳақида жавоблар олди.

Шикоят ва аризалар асосида ўнга яқин мақола тайёрланди. Қуйида тахририятимизга келган мақтублар асосида тайёрланган саҳифани эътиборингизга ҳавола этамиз.

Қарор ва ижро

ТАБИАТНИ АСРАЙЛИК, ДЎСТЛАР!

Тошкент вилояти табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ҳайъатининг бўлиб ўтган мажлисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 23 октябрдаги 405-сонли қарори қай даражада бажарилаётганлиги тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Мажлисда алоҳида таъкидлаб ўтилганидек, мазкур қарор асосида Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш Давлат қўмитасининг 2000 йил 15 ноябрдаги 24-сонли буйруғи билан қорхона ва ташкилотларда ишлатилаётган ва ишдан чиқиб, сақланаётган люминисцент (симобли) лампалар йўқмаси ўтказилди. Йўқлама натижаларига кўра вилоят қорхоналарининг таркибига симоб моддаси бўлган люминисцент лампаларга бўлган йиллик эътиёжи 118 минг донани ташкил этиши маълум бўлди.

амалдаги қўйдаларни бузган маъсул шахсларга нисбатан қатъий чоралар кўриш белгиланди.

Мажлис якунида Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Тошкент вилоят Кенгашининг биринчи котиби, вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси Т. Эргашев сўз олиб йилгиларни Умулжаҳон атроф муҳити муҳофаза қилиш қўни билан самийий табриқлади. Шунингдек, 2002 йил «Қарияларни қадрлаш йили»

муносабати билан табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси тузилишида узок йиллар давомида ҳалол ва сидқидилдан меҳнат қилиб, бугунги кунда кексалик гаштини сураётган фахрийларга кечис миннатдорчилик билдирилиб, уларга эсдалик совғалари топширилди.

Тақдирланган ветеранлар номидан сўзга чиққан Н. Маликов, М. Мирҳидоят, Д. Алимбаевлар Республика Президенти ва ўзлари ишлаб кетган жонахон меҳнат жамоасига қарияларга қўрсатилаётган бундай гамхўрлик учун миннатдорчилик изхор этдилар.

Маҳмуджон МҮДИНОВ,
Ўзбекистон «Адолат» СДП Тошкент вилоят Кенгаши иккинчи котиби,
Табиатни муҳофаза қилиш вилоят қўмитаси маъсул котиби.

• Кўпни кўрган отахонлар билан бир пиёла чой устида чакчақлашиб суҳбатлашишнинг гашти ўзгача бўлади. Иш айни қизгин паллага қирган, бу ёқда галла ўрим-йилми қизгин бораётган, далада гўзага пухта ишлов берилаётган бир пайтда бу хайрли юмушлардан ортиб, кексаларнинг дуссини олиб, раҳматига мушарраф бўлишга нима етсин. Наманган вилоятининг Янгиқўрган тумани ҳокими Зокиржон Мамажонов бунга муваффақ бўлмоқда. Тумандаги кўпмиллатли аҳоли орасида бўлиб уларнинг ҳол-аҳолидан хабар олмақда. Мустақиллигимиз боис жонахон Ватанимизда юз бераётган қувончи ўзгаришлардан уларни хабардор айлапти. Бундай учрашув ва қизгин мулоқот эса ўзбек ва қирғиз халқининг ўзаро аҳиллигини кучайтиришга, ҳамкорликни янада юксалтиришга, тинч-тотув ҳаётни таъминлашга хизмат қилмоқда.

СУРАТДА: туман ҳокими Зокиржон МАМАЖОНОВ туманда истикомат қилаётган ёши улуг қирғиз оқсоқоллари билан ўзаро суҳбатлашмоқда.

ВОРИСЛИК ҲУҚУҚИ

Хурматли «Адолат» газетаси тахририяти! Мен турмуш урғогим билан қарийб 35 йил бира турмуш кечирдим. Болаларимизнинг барига воёга етган Ули-жойли. Алоҳида яшади. Яқинда эрим юрак журужидан вафот этдилар.

Мен анча йилдан бери ишламай бола тарбияси, рўзгор юмушлари билан банд бўлганман. Айтингчи, эримдан қолган мерос энди қандай тақсимланади? Саодат СОЛХИОВА,
Тошкент вилояти, Зангиота тумани.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 25-моддасига асосан, эр ёки хотиннинг никоҳга қадар ўзларига тегишли бўлаётган мероси, никоҳ давомида ҳада ёки мерос тарихида олган мулкларни, уларнинг ҳар бирларини, шахсий мулкларни ҳисобланади. Оила кодексининг 23-моддасига асосан, эр-хотиннинг никоҳ давомида биргаликда ортиртган мулкларни уларнинг умумий мулки ҳисобланади.

Гарчи мулк эр ёки хотиннинг бери номига расмийлаштирилган бўлса-да, бу мулк эр-хотиннинг умумий мулки ҳисобланади. Масалан, эр-хотин биргаликда олган мулки – автомашинани эр номига рас-

миёлаштирилган бўлсада, бу автомашинани эр-хотиннинг умумий мулки ҳисобланади.

Техника эр-хотиннинг умумий мулки ҳисобланади. Масалан, эр-хотиннинг умумий мулкидан ўзига тегишли бўлган қисминини насабият қилиб қолдириш мумкин. Қонунчилигимизда қайд

қилинганлиги, умумий мулкнинг тенг ярми эрики, тенг ярми хотинники ҳисобланади.

Эр ёки хотин вафот этганида, ҳаёт бўлган эр ёки хотиннинг аризаласига асосан, умумий мулкдан улуши ажратиб берилади. Нотариат тўғрисидаги қонуннинг 63-моддаси талабига асосан, умумий мулкдаги улушга бўлган мулк ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берилди. Шу гувоҳномага асосан, гувоҳнома олган шахсда умумий мулкнинг ярмига эгаллик ҳуқуқи вуқудга келади. Умумий мулкнинг қолган қисми меросхўрлар ўртасида қонун талаби асосида тақсимланади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1143-моддаси талабидан келиб чиқиб, мерос қолдирувчи билан тузилган никоҳ мерос очилувиغا қадар бекор қилинган бўлса ёки мерос очилувиغا қадар 5 йил эр-хотин бирга яшамаганини исботланса, суднинг қарори билан ҳаёт бўлган эр ёки хотин қонун бўйича ворислик – меросхўрликдан четлатилиши мумкин.

Лекин, бу четлатиш меросдан мажбурий ҳисса олиш ҳуқуқига эга бўлган эр ёки хотинга дахл қилмайди.

Равно МАХМУДОВА,
Тошкент шаҳри.

Ушбу ҳафтада улар сотиб оладиган лотерея пулига китоб сотиб олиш мумкин-ку! Ваҳоланки 52 та лотереяни пулга қачқанда бемалол дарслик китобларни, мактаб формасини сотиб ола бўлади. Яқинда бир мактабдаги мажлисда қатнашди. Газета обунаси учун ота-оналардан бор-йўғи 150-200 сумдан пул йилгиларда баъзилар оғринишди. Уша ота-она фарзандининг оқватланиши учун қуролни узи берилган пулни беҳудага сарфланганлигини билармикан. Очингани айтаманда, гап пулда эмас, балки турли рекламаларга умид, ёш болалар диққат-этиборларини меҳнатсиз, бир зумда осонлик билан қўлга киритилаётган саробий дунёга қаратишларидан қуносан қилиши.

Келинган, маърифат ҳамда савдо тизими раҳбарлари бир ёқдан бош қилган фарзандларимизни омадларини лотерея ютуқларидан эмас, балки ўқиб, ҳунар олиб, меҳнат қилиш орқалигина синиб қўришга ўргатайлик. Ешларини салбий иллатлардан сақлайлик. Токи улар онгиди: «меҳнат қилмай шунда пулга ёки машинага эга бўлсам», деган тушинча бўлмагасин.

Муштарий эътирози

Яқинда Деновдаги «Бободехқон» очик турдаги ҳиссадорлик жамияти бозори ҳудудида жойлашган савдо дўконларининг биридан бир килограммлик целлофан халтачага жойланган туздан ҳарид қилган эдим.

Уйга келган, хотинимдан маломатга қолдим. Унинг жаврашига қараганда, тузининг таркибиди оқ майда тош дейсизми, қумга ўхшаш моддаларми-ей, алламбало нарсалар бор экан. Тузпа-тузук тайёрланган иссиқ оқватларнинг ҳам тазми бузи бўлмаяпти. Эманс қотиб, туз қадокланган халтачадаги ёзувларга қўз югуртираман: «Сурхондарё вилояти «Хўжайкон» туз қонида ишлаб чиқарилиши ош тузи. Йодланган. Биринчи нав, соф оғирлиги 1 килограмм. Майдаланиш даражаси №1, ГОСТ 13830-97» деб ёзилган халтача устига. «Хўш, яна нима керак, хотин?» – дейман пакетдаги ёзувни кўрсатиб.

Қозонга пакетдаги ёзувмас, ичидидаги туз қиради-ю, нега тушунмайсиз, – зорланди у яна. – Шунанга қилиб, бола-чака боққандан қўра, қўчада тиланчилик қилса ҳам топарди бир бурда нонини ўша қондагилар-у, шунини матаҳ деб сотаётганлар.

Дарвоқо, хотиним жаҳл устида гапирсада, ҳақ эди. Мен унга эътироз бўлмай қолдим. Одамлар ўқиб, бундай қаллоблардан хабардор бўлинсинлар, Бишкек алданиб қолмасинлар.

Қилмиш-қидирмиш

Қашқадарё вилоят прокуратурасида фуқаро Х. Қосимовнинг Деҳқонobod тумани судининг қўқимдан нозилиги ҳақида «Адолат» газетасига йўллаган аризаласи унга нисбатан бўлган жиноят ишнинг назорат тартибиди ўрганиш йўли билан текширилди.

Судланган Х. Қосимовнинг айби жиноят иши бўйича тулланган объектив далиллар билан тўлиқ исботланган, жинорий ҳаракатлари тўғри малакаланган, ҳақо оғирлаштирувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатлар инобатга олинган ҳолда қилмишига яраша қонун доирасида тайинланган.

Аниқланишича, Деҳқонobod тумани судининг 1999.03.30 қўқим қўқимга қўра, Қосимов Хўсан Жавлиевич Деҳқонobod тумани Ички ишлар бўлимида хайдовчи-милиционер вазифасида ишлаб келиб, туман ИИБ катта нозир М. Норбоев билан биргаликда 1999.04.16 қўни туман Ички ишлар бўлими бошлигининг топшириғига асосан эҳтиёт чораси си-

фатдада ҳамқоқ олинган Ҳам-зада Эшматовни Қарши шаҳар 5-сонли тергов хибсонасига олиб боришларида бошқарувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатлар инобатга олинган ҳолда қилмишига яраша қонун доирасида тайинланган.

Жиноят иши фуқаро Х. Қосимовнинг қассия тартибиди келтирилган шикоятига асосан қашқадарё вилоят суди судлов ҳайъатида 2001.08.29 қўқим қўқим суд ҳукми ўзгаришсиз қолдирилган.

Вилоят прокуратураси судланган Х. Қосимовга нисбатан суд қарорлари билан келишди.

Фарход ШАЙМАНОВ,
Қашқадарё вилоят прокурори ўринбосари,
адлия катта маслаҳатчиси.

Қашқадарё вилоят прокуратурасида фуқаро Х. Қосимовнинг Деҳқонobod тумани судининг қўқимдан нозилиги ҳақида «Адолат» газетасига йўллаган аризаласи унга нисбатан бўлган жиноят ишнинг назорат тартибиди ўрганиш йўли билан текширилди.

Аниқланишича, Деҳқонobod тумани судининг 1999.03.30 қўқим қўқимга қўра, Қосимов Хўсан Жавлиевич Деҳқонobod тумани Ички ишлар бўлимида хайдовчи-милиционер вазифасида ишлаб келиб, туман ИИБ катта нозир М. Норбоев билан биргаликда 1999.04.16 қўни туман Ички ишлар бўлими бошлигининг топшириғига асосан эҳтиёт чораси си-

фатдада ҳамқоқ олинган Ҳам-зада Эшматовни Қарши шаҳар 5-сонли тергов хибсонасига олиб боришларида бошқарувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатлар инобатга олинган ҳолда қилмишига яраша қонун доирасида тайинланган.

Жиноят иши фуқаро Х. Қосимовнинг қассия тартибиди келтирилган шикоятига асосан қашқадарё вилоят суди судлов ҳайъатида 2001.08.29 қўқим қўқим суд ҳукми ўзгаришсиз қолдирилган.

Вилоят прокуратураси судланган Х. Қосимовга нисбатан суд қарорлари билан келишди.

Фарход ШАЙМАНОВ,
Қашқадарё вилоят прокурори ўринбосари,
адлия катта маслаҳатчиси.

Қашқадарё вилоят прокуратурасида фуқаро Х. Қосимовнинг Деҳқонobod тумани судининг қўқимдан нозилиги ҳақида «Адолат» газетасига йўллаган аризаласи унга нисбатан бўлган жиноят ишнинг назорат тартибиди ўрганиш йўли билан текширилди.

Аниқланишича, Деҳқонobod тумани судининг 1999.03.30 қўқим қўқимга қўра, Қосимов Хўсан Жавлиевич Деҳқонobod тумани Ички ишлар бўлимида хайдовчи-милиционер вазифасида ишлаб келиб, туман ИИБ катта нозир М. Норбоев билан биргаликда 1999.04.16 қўни туман Ички ишлар бўлими бошлигининг топшириғига асосан эҳтиёт чораси си-

фатдада ҳамқоқ олинган Ҳам-зада Эшматовни Қарши шаҳар 5-сонли тергов хибсонасига олиб боришларида бошқарувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатлар инобатга олинган ҳолда қилмишига яраша қонун доирасида тайинланган.

Жиноят иши фуқаро Х. Қосимовнинг қассия тартибиди келтирилган шикоятига асосан қашқадарё вилоят суди судлов ҳайъатида 2001.08.29 қўқим қўқим суд ҳукми ўзгаришсиз қолдирилган.

Вилоят прокуратураси судланган Х. Қосимовга нисбатан суд қарорлари билан келишди.

Фарход ШАЙМАНОВ,
Қашқадарё вилоят прокурори ўринбосари,
адлия катта маслаҳатчиси.

Қашқадарё вилоят прокуратурасида фуқаро Х. Қосимовнинг Деҳқонobod тумани судининг қўқимдан нозилиги ҳақида «Адолат» газетасига йўллаган аризаласи унга нисбатан бўлган жиноят ишнинг назорат тартибиди ўрганиш йўли билан текширилди.

Аниқланишича, Деҳқонobod тумани судининг 1999.03.30 қўқим қўқимга қўра, Қосимов Хўсан Жавлиевич Деҳқонobod тумани Ички ишлар бўлимида хайдовчи-милиционер вазифасида ишлаб келиб, туман ИИБ катта нозир М. Норбоев билан биргаликда 1999.04.16 қўни туман Ички ишлар бўлими бошлигининг топшириғига асосан эҳтиёт чораси си-

фатдада ҳамқоқ олинган Ҳам-зада Эшматовни Қарши шаҳар 5-сонли тергов хибсонасига олиб боришларида бошқарувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатлар инобатга олинган ҳолда қилмишига яраша қонун доирасида тайинланган.

Жиноят иши фуқаро Х. Қосимовнинг қассия тартибиди келтирилган шикоятига асосан қашқадарё вилоят суди судлов ҳайъатида 2001.08.29 қўқим қўқим суд ҳукми ўзгаришсиз қолдирилган.

Вилоят прокуратураси судланган Х. Қосимовга нисбатан суд қарорлари билан келишди.

Фарход ШАЙМАНОВ,
Қашқадарё вилоят прокурори ўринбосари,
адлия катта маслаҳатчиси.

Қашқадарё вилоят прокуратурасида фуқаро Х. Қосимовнинг Деҳқонobod тумани судининг қўқимдан нозилиги ҳақида «Адолат» газетасига йўллаган аризаласи унга нисбатан бўлган жиноят ишнинг назорат тартибиди ўрганиш йўли билан текширилди.

Аниқланишича, Деҳқонobod тумани судининг 1999.03.30 қўқим қўқимга қўра, Қосимов Хўсан Жавлиевич Деҳқонobod тумани Ички ишлар бўлимида хайдовчи-милиционер вазифасида ишлаб келиб, туман ИИБ катта нозир М. Норбоев билан биргаликда 1999.04.16 қўни туман Ички ишлар бўлими бошлигининг топшириғига асосан эҳтиёт чораси си-

фатдада ҳамқоқ олинган Ҳам-зада Эшматовни Қарши шаҳар 5-сонли тергов хибсонасига олиб боришларида бошқарувчи ва енгиллаштирувчи ҳолатлар инобатга олинган ҳолда қилмишига яраша қонун доирасида тайинланган.

Жиноят иши фуқаро Х. Қосимовнинг қассия тартибиди келтирилган шикоятига асосан қашқадарё вилоят суди судлов ҳайъатида 2001.08.29 қўқим қўқим суд ҳукми ўзгаришсиз қолдирилган.

Вилоят прокуратураси судланган Х. Қосимовга нисбатан суд қарорлари билан келишди.

Фарход ШАЙМАНОВ,
Қашқадарё вилоят прокурори ўринбосари,
адлия катта маслаҳатчиси.

• Кейинги йилларда Нуробод туманида қатор соҳалар каби гиламдўзлик ҳам тобора ривожланиб бормоқда. Шу соҳани касби-қорға айлантирган Музаёяна Назарова ва Гулнора Маҳмарасуловлар тўқиган бир-биридан сержил гиламлар кейинги пайтда ўтказилган қатор кўрик-танловларда муваффақиятли намоиш этилиб, муносоиб рағбатлангиларди.

СУРАТДА: Нурободлик гиламдўзлар Музаёяна НАЗАРОВА билан Гулнора МАҲМАРАСУЛОВлар янги махсулотини кўринишини кўздан кечирмоқда.

Мавсум масъулияти

НАТИЖАЛАР ЧАККИ ЭМАС

Фузор туманидаги «Фузор» наслчилик Кооператив ширкат ҳўжалиги йил-ловлариди 42 минг бошдан зиёд қўй-қўзи боқилаяпти. Чорвадорлар амалдаги йилда 22 минг 431 бош совиқдан тўли олиш учун мавсум олдидан катта тайёргарлик ишларини олиб бордилар.

Шу туфайли ҳам натижаларимиз ёмон эмас, – дейди ҳўжалик бош зоотехниги Чўли Жўраев. – Ҳозиргача совлиқларнинг асосий қисминдан тўли олинди. Яйловларимизда йил серфинг келиши туфайли ўт-ўлан мўл битди. Қувончи томони шундаки, ҳозир ҳар бош совлиқ биттадан қўзини эрғаштириб юриди. Барча отарларимизда чўпон-чўликлар учун ҳўжалик маъмурияти томонидан зарур шарт-шароитлар муҳайё этилган. Мақсадимиз совлиқлар бош сонини 40 минг бошга етказишдан иборат.

Ҳўжалик чорвадорлари устан йили давлат 367 тонна гўшт 2809 донна қоракўл тери, 409 центнер жун сотиб, 14 миллион

139 минг сўм соф фойда олишган эди. Амалдаги йилда ҳам ҳўжалик меҳнат аҳлининг ниятлари катта. Шу сабабли қўй-қўзилар сонини 60 минг бошдан оширишга, янги соф фойдани эса 50 миллион сўмга етказишга ҳаракат қилишяпти.

– Ҳўжалик йилида муваффақиятларимиз яхши бўлса гўштин, жунини қайта ишлаш шекларини очмоқчимиз, – дейди Чўли ака Жўраев. – Бу биринчидан ҳўжалигимиз иқтисодини кўтаришга қандот бўлса, иккинчидан қишлоқларимиздаги 40 нафар ишсиз фуқароларни ижтимоий фойдали меҳнатга йўналтиришга имкон яратди.

Қомил САХАТОВ,
«Адолат» муҳбири.

Қашқадарё вилоят прокуратурасида фуқаро Х. Қосимовнинг Деҳқонobod тумани судининг қўқимдан нозилиги ҳақида «Адолат» газетасига йўллаган аризаласи унга нисбатан бўлган жиноят ишнинг назорат тартибиди ўрганиш йўли билан текширилди.

Аниқланишича, Деҳқонobod тумани судининг 1999.03.30 қўқим қўқимга қўра, Қосимов Хўсан Жавлиевич Деҳқонobod тумани Ички ишлар бўлимида хайдовчи-милиционер вазифасида ишлаб келиб, туман ИИБ катта нозир М. Норбоев билан биргаликда 1999.04.16 қўни туман Ички ишлар бўлими бошлигининг топшириғига асосан эҳтиёт чораси си-

Газетхон илҳами

КЎЙИБ БЕРИНГ, ЯНГАЛАР

Орзулари синган киз Орзулари сўнган киз, Бу дунёдан бош олиб Кетдилари қолган киз.

Хаттоки, ўзиндан ҳам Севганининг сир тутиб, Дунёда ягонандан Яшаднинг севги қутиб.

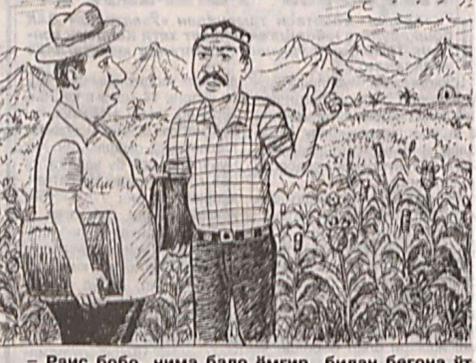
Ич-ичинда сақлашдан Унга бўлган меҳрининг Лекин, Аёнинг шумикан – Айтолмаднинг севгинини.

Энди эса ёр-ёрлар Эзгилариди қалбнинг. Сен жингитини йнглайсан, Кимса билмас дардингни.

Шафқат қилинг, янгалар, Йўл бeringлар бир нафас. Бу дунёда топганин, Сўнги бор бир кўрса бас...

Шокиржон АБРОР ўғли.

Рассом табассуми

– Раис бобо, нима бало ёмғир билан бегона ўт уруғи ёғаяптими, дейман. Утлар тобора кўпайиб кетаяпти...

Абдурашул ҲАКИМОВ чизган расм.

Лотерея Кимнинг Ҳийни?

Сўнги вақтларда лотерея Ҳийни турлари кўпайиб бормоқда. «Оқ олтин», «Омад қувончи», «Бахтли воқеа» ва ҳоказолар. Айниқса, бозорларни айлансангиз бақир-чақир қилиб фуқароларни Ҳийнига жалб қилаётган яна бошқа турдаги пул тикиб Ҳийналади-ган Ҳийнлар кўнглингизни хира қилади.

Аслида, бундай пул Ҳийнлари инсонлар учун қандай наф келтирмоқда? Катта-ю кичикни катта, кичикдордаги ютуқни кўлга киритиш мумкинлигига ишонтириб, маънавийати уни-тиб қўйишларига олиб келмаяпти? Маънавият деганда биз илм олиш, ҳунар урганиш ва ҳалол меҳнат орқали ўз оила-мизни, бола-чакамизни таъминлашни тушунамиз. Майли лотерея орқали катта пул ютиб олдик дейлик, лекин қанчадан-қанча инсонлар оиласи ризқидан қўйиб тиккан қалларини бир Ҳийнғиз ютиб олиб ҳазм қила олармикансиз. Назаримда, ота-боболаримиз танқид остига олган суд-қўрликнинг бир тури эмасми бу? Катта ёшдаги ишқибозлар ютмаган тақдирда ҳам қизиқиб, ҳам дам олиш тариқасида Ҳийнабтандирлар. Хали меҳнат қилиб, бир сўмининг қадрига етишга улгурмаган ёш болалар-чи?

Ўднома
АДИБНИ
ХОТИРЛАБ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва Зангиота туман ҳокимлиги марҳум адиб Вали Фафуров хотирасига бағишлаб учрашув ўтказди.

Учрашувни Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг ўринбосари Сирожиддин Саййид оқиб, Вали Фафуровнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида сўзлаб берди:

— Вали Фафуров иккинчи жаҳон урушида иштирок этиб, икки кўздан ажраган эди. Шунга қарамастан у матонат билан меҳнат қилиб, игнада юксак бадиий ижод намуналарини яратди, — деди Сирожиддин Саййид «Туркистон-пресс» муҳбирига. — Унинг «Вабодор» романи айнан урушнинг суронли кунлари ҳақида ёзилган. Бу асар аввал «Шарқ юлдузи» журналида, сўнгра китоб ҳолида бир неча бор нашр этилди. Асар ўз даврида ўқувчилар қалбидан чуқур жой олди.

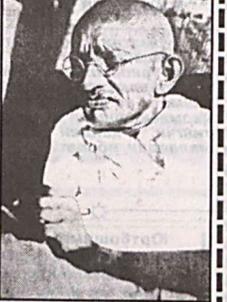
Халқ депутатлари Навоий вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси материаллари кенг халқ оmmasига etkazishi юзасидан «Adolat» социал-демократик партияси томонидан муҳим ишлар амалга оширилмоқда. Дайниса, партиянинг Самарқанд вилоят Кенгаши ўзининг катъий иш режасидан келиб чиққан ҳолда сессия материалларини аҳоли ўртасида чуқур тушунтириш ишларини олиб боришавпти.

СУРАТЛАРДА: вилоят партия Кенгаши ташкилий бўлими муdiri Абдурусул Хакимов партия фаоллари билан шу йўналишда сўхбатлашмоқда; вилоят партия Кенгашининг биринчи котиби Жуманияз Алибеков (ўнгда) бошланғич партия ташкилотлари саркотиблари билан биргаликда сессия материаллари юзасидан ўзаро фикр алмашмоқдалар.

Зоҳир ТўРАКУЛОВ олган суратлар.

Ажойиб кишилар ҳаётидан
МАХАТМА ГАНДИ
(Охири. Боши ўтган сонда).

Уша пайтда Лондонда кейинчалик Ҳиндистон Миллий Конгресси асос солган ва унинг биринчи раҳбари бўлган Дадабах Наороджи ҳам яшарди. Наороджи Британия империяси доирасида Ҳиндистоннинг ўз-ўзини бошқариш ҳуқуқига эга бўлиши учун курашмоқда эди. Моҳандас унинг маърузаларини бориб тинглади, Р. Наороджи ташкил этган «Ҳиндистон» журналини қолдирмай ўқиб борарди. М. Ганди Европадаги диний адабиётларга ҳам катта қизиқиш билан қаради. У будда дини тўғрисида Эрвин Арнольд ёзган «Осиё ёғдуси» китобини, инглиз тилига таржима қилинган Ҳиндларнинг муқаддас китобларини, насронийлик динига оид манбаларни берилиб ўқиди. Худди шу йилларда унда диний ислохотларга мойиллик туғилди ҳамда Шарқ ва Гандининг руҳий-маънавий яқинлаштириш голяри уни илҳомлантиради.

1891 йилда барристр (адвокат) дипломига эга бўлиб, М. Ганди Ҳиндистонга қайтди. Она ватанида бироз муддатли, айтарли муваффақиятга эришмаган юристлик фаолиятдан кейин у Дада Абдулла деган шахс бошлик Ҳиндистон савдо департаментининг тақлифи билан Жанубий Африкага, шу фирма вақили сифатида бориб ишлашга розилик билдирди. Бирок М. Ганди Жанубий Африкада 1914 йилгача қолиб кетди. Бунинг ўзига хос сабаблари бор. Уша даврда Ҳиндистон ҳам, Жанубий Африка ҳам, Буюк Британия империясига тобе эди. Шу сабабли Ҳиндистоннинг кўпгина маданияти, эъло вақиллари, тижоратчилари, шунингдек ишсиз кимсалар Англияга ҳам, Жанубий Африкага ҳам бориб қолган эдилар. Оқ танли инглизлар уларга ирқий муносабатда бўлди. Жанубий Африкага бориб қолган Ҳиндистонлик тижоратчилар, камбағал-қашшоқ хиндлар ҳам «қизил танлилар» деб муомала қилишар эди.

М. Ганди Жанубий Африкадаги инглизларнинг ўз ватандошларига нисбатан ирқий муносабатларини кўриб, бефарқ қараб тура олмади. Жанубий Африканинг Натал я деб аталган ҳудудида у Натал Ҳиндистон конгрессини тузди. Африкадаги хинд тижоратчилар партияни молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаб турардилар. М. Ганди бошлик мажор партия Англия ва Ҳиндистон ўртасидаги муносабатни тинч-тотув, оқилона муросага келишиш орқали ҳал этишига қаратилган фаолият олиб борди.

1908 йилда М. Ганди Жанубий Африкада ҳафталик «Индиян опиньон» («Хинд фикри») номли газетани чиқара бошлади. Бу газета, аввало, муҳожирилик хиндларини бирлаштириш, уларнинг ўз ҳуқуқи ва қадриятини унинг оғли кураш олиб бориш руҳида тарбиялаш мақсадларини ўз олдига қўйган эди. Айна пайтда, газета конгресснинг инглиз мустабид тузумига муносабатини ҳам ифода этувчи кўзгу эди. М. Ганди фақат битта ҳақиқат равшан: муҳожирилик кураши тилари, бу қон тўқинчиликларга олиб келади. Бирок М. Гандига адолатсизлик қаршида охиш қўл қовуштириш ўтириш ҳам маъқул эмас. Токи шундай кураш йўли танлашни кераки, мустабидлар ўз адолатсиз сиёсатларининг барбод бўлаётганлигини, қарам халқнинг эса буюк қилмас иродасини сезсинлар.

Шу мақсадда М. Ганди ўзи бошқараётган газетани ҳуқуқсизликка қарши янгича кураш йўлини қандай ном билан аташ бўйича танлов ўтказди. Энг тўғри, аниқ номни унинг ўғли Матанлал тақлиф этди. У «Сатьяграха» атамасини тасвир этди. «Сатья» — гўжаротча «ҳақиқат» деганидир. «Аграха» эса «қатъият, матонат» маъноларини билдиради. Шундай қилиб, М. Ганди раҳбарлигида Жанубий Африкада ва кейин Ҳиндистонда олиб борилган миллий озолик курашининг усули — «сатьяграха», яъни «Ҳақиқат, адолат йўлида қатъият, матонат» деб аталади. «Сатьяграха» курашида иккита тамойил белгиланчидир. Биринчиси, мустабидлар билан ҳар қандай ҳамкорликни тўхтатиш ва иккинчиси, фуқаро сифатида мустабидларга бўйсунмаслик.

Тўғри, Жанубий Африкада инглиз мустабидлари илжои борица хиндларни ҳуқуқсизликда сақлашга интилиб келдилар. Бу йўлда уларни таҳрирловчи қонунлар чиқардилар ва тадбирларни ишга солидилар. Бирок М. Ганди бошлик муҳожири хиндларнинг инглизлар чиқарган қонунлардан бўйин товлаши кучайиб борди, мустабидларнинг идораларида ҳамкорлик қилувчилар сони эса тобора камай бошлади.

Инглизлар ошқора намойишларга қарши кураш ишлатдилар, қамқончалар мабусларга тўлиб кетди. Лекин халқнинг иродасини синадира олмади. М. Гандининг ўзи бир неча бор қамалди. Аммо халқнинг норозилиги кучайиши, устига-устак, халқро миқёсда М. Гандининг курашини еқлаб уни қўллаб-қувватловчилар тобора кўпайиб кетатганлиги сабабли, мустабидлар М. Гандини қамқоқда уюқ ушлаб тура олмадилар. 1914 йилнинг июнь ойида Жанубий Африка иттифоқи раҳбари Сметс М. Ганди тарафдорларининг талабига кўниб, хиндларга қониндан жон солигини бекор қилди. Хиндларнинг полиция мақамасининг рўйхатдан ўтказиш ҳақидаги қонун ҳам барбод бўлди. Биронта хинд полиция идорасига қолиб, уларнинг қора рўйхатидан ўтмади.

1915 йилда М. Ганди Ҳиндистонга келди. Бу ерда у тез орада Ҳиндистон миллий конгрессининг раҳбарларидан бири бўлиб қолди. Конгресснинг Локомонья Тилак каби бевосита халқ орасидан чиққан, жуда катта обрўли раҳбарлари бор эди. М. Ганди Л. Тилак йўлидан борди ва халқ тақдирини конгресснинг ролини оширишга бел боғлади. Л. Тилак 1920 йилда қамқоқнада вафот этганидан кейин М. Ганди конгресснинг асосий йўлбошчиларидан бирига айланди. М. Ганди асос солган ва «гандизм» деган таълимот Ҳиндистонда миллий озолик курашининг дастурига айланди. Бу таълимотнинг асосий тамойиллари қўндагилардан иборат: мустабилликка эъроувонлик, тинч йўл билан эришиш; бу курашга халқ оммасининг кенг қатламларини жалб этиш; жамятдаги барча ижтимоий табақалар ўртасида адолатли қилишувага эришиш; ўтмиш қадриятларини эъзолаш; диний ҳис-туғйуларини ҳурмат қилиш.

М. Гандининг миллий озолик ҳаракатини эъроувонлик, яъни, мустабидларга фуқаровий бўйсунмаслик орқали амалга ошириш усулининг нимадан иборат эканлигини тушуниш учун битта далил келтирмазим. М. Ганди 20-йиллар бошида Умуҳиндистон кўлда тўқиб уюшмасини ташкил этди. Унга шахарлар ва қишлоқлардаги ўн минглаб камбағал-қашшоқ кишилар жалб этилди. Уюшма фақат кўлда қийим-либос тўқишни тарғиб этибгина қолмай, тўқувчиларни хом-ашё билан таъминлашни ҳам ўз зим-

АДВОКАТНИНГ
ТАЛАБИ

• Нью-Йорк суди Абдулла Ал-Муҳожири эркинликка чиқариш ҳақидаги илтимосини кўриб чиқишга рози бўлди.

Америка ҳукумати унинг «Ал-Қоида» ташкилоти билан алоқадорликда ва АҚШ-да радиоактив моддаларни террорчилик ҳаракати уюштиришга қўллаб-қувватлашганлиги билан айбдор эканлигини қарор қилган. Бу эса унга нисбатан бирон бир айблов эълон қилмай, террорчиликка қарши уруш туғуғунча ушлаб туришга асос беради. Ал-Муҳожирининг адвокати унга нисбатан бирон-бир расмий айб эълон қилинмаганлиги ва бу конституцияга зид эканлиги ҳақида сўровнома юборган. Лекин АҚШ Адлия вазирини Жон Эшкрофт Ал-Муҳожири бегуноҳ америкаликларни жонига қасд қилиш мақсадида террорчилик ҳуружига тайёрлангани хусусида ишончли маълумотлар борилигини таъкидлаб, МРБ ва ФКБ ўз вақтида бу режанинг олдини олганини юксак баҳоламоқда.

ЕТТИ ИҚЛИМ
САДОСИ

РЕСТОРАНДАГИ
КЎПОРУВЧИЛИК

• Исроилнинг Тель-Авив шаҳри шимолида жойлашган Герция шаҳрида бомба портлади.

Бу гал портлатиш исломи масис ресторанида ишлатилган. Бундан яраганда йш қиз ҳаётдан кўз юмди. Портлашда камидан яна 8 киши яраланди.

Бомбани портлатган кимса ҳам халок бўлган. Полициянинг маълум қилишича, қасоскор ўзигади барча портловчи моддаларни портлатганида курбонлар янада кўпроқ бўларди. Айна вақтда фаластин расмийлари, Йордан дарёси гарбий қирғоғидаги Рамаллох шаҳридаги исроил аскарлари Абду Раҳим Маллух — фаластин Озолик халқ фронти радикал фаластин руҳи қўмондонлигидаги иккинчи одамни қамқоқ олишганлигини маълум қилишди. Исроилликлар яна Рамаллохни эгаллади.

АСИРЛАР
ЛАГЕРГА
ЖЎНАТИЛДИ

• Америка Қўшма Штатлари ҳукумати сўнгги бир неча кун давомида «Ал-Қоида» ва толибларини яна 50 нафар жангари асирларни Афғонистондан Американинг Кубадаги ҳарбий-денгиз базасига жўнатган.

Безада энди янги келганлар билан биргаликда 434 асир сақланмоқда. Асирлар тиббий кўриқдан ўтказилгач, 600 дан ошиқ камераси бўлган «Дельта» лагерига жўнатилган. Янавардан бери шу ерда сақланаётган асирларни Америка ҳукумати нима қилмоқчи эканлиги ҳақидаги аниқ эмас. Президент Буш Америка суд тизимига номуноси тарзда ҳарбий трибунал ўтказишга розилик берган. Лекин хали асирларнинг биронтасига ҳам

БОШПАНАСИЗ
ҚОЛИШДИ

• Хитойнинг шимоли-шарқида бир ҳафтадан бери жала қуйиб, қўллаб қурбонлар берилди. Тошқинлар сони бўлди. Қўллаб 50 киши халок бўлганлиги ҳақида хабар берилмоқда.

Минглаб кишилар бошпанасиз қолди. Телефон тармоқлари, темир йўл ва автотомобиль йўллари жиддий шикастланди. Электр таъминоти узилди, минглаб тектар қишлоқ ҳужайраги майдонлари сувга гарқ бўлди. Шэнси вилояти маҳаллий ҳокимиятининг маълум қилишича, 100 киши бедарак қотган. Базини маълумотларга қараганда Ниншан ҳудудида 4000 киши уй-жойсиз қолди.

КАРЗАЙНИНГ
ТАКЛИФИ

• Афғонистон муваққат ҳукумати бошлиги Ҳамид Карзайнинг Лойи-Жирга катта курултойи очилишидаги нутқи қарам-қарши фикрлар билан қарши олинди.

Анжуман мамлакатда икки йилдан сўнг ўтказилган сайловларга йўл очиши керак эди. Мамлакатнинг янги ҳукуматини сайлаши лозим бўлган ассамблеяда Афғонистоннинг турли жамоаларидан 1500 нафардан ортқ вақиллар бор. Карзай пушту ва форс тилларида нутқ ирод қилиб, қабила бошлиқлари бошқарувини туғатишга чақирди. Қўллаб вақиллар Карзай тақлифига манмунилик билдирганлар. Лекин фуқаролар урушининг асосий қатнашчиларига миннатдорчилик билдиришга урушини кўчтили норозилик билан қўлиб олишган. Гў Карзай ўзини сайловлар арафасида турган киши сифатида эмас, худди президентдек туғанлиги ҳам хабар қилинади.

Лойи-Жирга Қобулда бундан салкам кўрқ йил аввал тузилган. У Афғонистон халқи миллий бирлигининг 1973 йилда Зоҳир Шоҳ ҳукумронлиги ағдарилган ва ундан кейинги 23 йиллик мижорларга олиб келган советлар босқинидан сўнгги энг катта аҳамиятга эга бўлган намойиши эди. Лекин ассамблеяда иштирок этган Зоҳир Шоҳ янги ҳукуматдан бирон-бир мансабга эга бўлишни рад этган. Аммо ўзига муҳим маросимлар мажбуриятларини юқлайдиган «Миллат отаси» фахрий унвонини беришни тасвир этган.

Во, ажаб!
ЭРИНИ 50 ЙИЛ
ЕРТЎЛАДА САҚЛАГАН АЁЛ

Ажаб! Германиянинг Франкфурт шаҳри миҳаблари яқинда 72 яшар Грета Бюлтон деган хонимни қамқоқ олишганда хайратдан ёқа ушладилар. Маълум бўлишича, бу «шум кампир» турмуш ўрғотгани 50 йил давомида тутқунликда сақлаб қолган экан.

«Бу турки совуқ чол мўдом менга бевафалик қилиб келарди, — дея ўзини оқламоқчи бўлди у. — Унинг ишқий сарғушашлари жонимга теккан, бир кунги хайвонлар учун ясалган мустаҳкам каталак сотиб олиб, ертўлага ўрнатдим. Кейин бир илжот топиб эримни ертўлага олиб кирдим-да, хлорформ ердимида уни ухлатиб, каталакка тикдим. «Сен ўзининг хайвонларча тутаясан, энди хайвонлардек яшаб кўр, — деб каталакка бир неча кўл осдим».

Албатта, бетизинг улоқдек ашагга қўйилган эркак дастлабки вақтда асирликка қарши турлича галвалар, норозиликлар кўрсатди. Лекин Грета хоним яшигани қамчин билан «қўзғолон» чини попугини пасайтириб қўярди. Қўни-қўшилларга эса «эрим янги йўнаши билан қочиб кетди» қабилидаги уйдирмани тарқатди.

Начора, тақдирга тан беришдан, янгича «турмуш тарзи»га қўйилганда ўзга чораси қолмаган эр хотинининг айтганларига «хўп» дейишга мажбур бўлди. Эвазига газета ва журналлар олиб турди. Хатто жажжи оқ-қора тасвирдаги телевизорга ҳам эга бўлди.

Ярим аср шу тариха ўтди. Кейсайиб қолган хонимни қандайдир дарад қийнаб бошлаганча, Грета Бюлтон уйига «тез тиббий ёрдам» ходимларини чақирди. Ташриф буюрган шифокорлар ертўладан кимингидир ёрдам сураб қичқираётганини эшитиб қолдиши ва полицияга хабар беришиди. Шу тариха тутқунликка «маҳкум» этилган собиқ «жайрон» 50 йилдан сўнг озоликка чиқди. Табиийки, унда энди аввалги иштиёқларидан асар ҳам қолмаганди...

ХУҚУҚИЙ
КУЧГА
ЭГА ЭМАС

• Грузия Абхазия кепартизмининг қўллаб-қувватлаб, мижорани ҳал этиш борасидаги сиёсий жарайини барбод қилишга тўғнади Россияга айболомақда.

Грузия Ташқи ишлар вазирлигининг бу ҳақидаги баёнотида, Россия Абхазия чегараси

«БЕЛКАНТО»
РОМАНИ УЧУН
50 МИНГ
ДОЛЛАР

• Америкалик ёзувчи аёл Энн Патчек «Белканти» романи учун Британианинг нуфузли Оранж мукофотини қўлга киритди. У эндиликда 50 миң долларга яқин пул олади.

Романдаги воекалар 1996 йилда Перу пойтахти Лимада, Япония элчихонаси болиб олинганда содир бўлган ҳодисаларга асосланди. Ҳақиқатда ҳаётда ҳам, асарда ҳам бир неча киши қаровга олинди ва ўз вақт вақти босқинчилар билан бирга ўтказишга мажбур бўлдилар. «Белканти» романидага байриктириб равишда бирга бўлиб қолган одамларнинг кескин муносабатлари, шунингдек ушбу ҳодисаларни ёритган журналистларнинг ахлоқий хусусиятлари ёритилган.

«Туркистон-пресс».

Париждаги Иена майдони.

ҚАРФИШ
ТЕКХАН НОМ

1898 йили инглиз ёзувчиси Торган Робертсон ўзининг «Беҳуда уриниш» романини чоп этди. Унда «Титан» деб номланган энг катта кема ҳалокати ҳақида ҳикоя қилинган эди. Орадан 14 йил ўтиб, 1912 йилда роставка «Титаник» кемаси океан қарғига чўкиб кетди.

Хайратланарлиси, бу икки кема ўлчам, сув сигими ва бортидаги йўловчилар сони деярли бир хил эди. «Титан» ҳам, «Титаник» ҳам Атлантика уммонига улкан музтоққа урилиб, ҳалокатга учради. Лекин бу хали ҳаммаси эмас. 1939 йилда Атлантиканин худди шу районида улкан «Титаник» кемаси сузиб борарди. Тун, атраф қол-қоронғи бўлганлиги боис сузиш қийин кечарди. Кема ҳайдовчи ички бир соғизис боис машиналарни тўхтатишга буйруқ берарди. Кема тўхтагач, барча унга беҳуда шубҳа учун норозилик билдира бошлади. Шу пайт тун қарлидан пайдо бўлган улкан сузувчи музтоқ «Титаник»га келиб урилади. Кема жиддий шикастланди. Аммо ҳеч кимга зарар тегмади. «Титаник» рейсини давом эттирилмасда, лекин чўкиб ҳам кетмади.

СИРЛИ
ЖУМБОҚ

Германияда кенглиги бор-йўғи 25 метр бўлган бир кўл бор. Унинг номи Фебелакер бўлиб, бу кўлнинг у қирғоғидан бу қирғоғига ҳозиргача ҳеч ким сузиб ўта олмаган. Чунки сузувчи ё чўкиб кетди, ёки ҳолдан тойганда унинг унун яна орқасига қайтади, албатта. Бунинг сирин эса ҳозиргача на фанга, на олимларга маълум. Бу жумбоқ ҳамон жумбоқлигича қоляпти.

Салехга уйланган эди. У Хассаналда беш қиз ҳамда бир меросқур туғиб берган. 1985 йили ўзининг «Бонинг-727» самолётининг стюардессаси Дули Янс Теромат Мариямга ошиқ бўлиб қолди ва унга уйланади. Султоннинг Мариямдан уч қиз, бир ўғли бор. Боллих авлларининг шахсий ҳисобига йилга 50 миллион долларлар ўтказиб туради.

Ориқдан келган, 50 дан бироз ошган Султон ўта камтарин, ҳўп қўлмайди, ҳеч кимга овозини кўтармайди, хизматкорлари билан муомаласи яхши. У ўта хўшёр. Ҳар эҳтимомга қарши саройнинг бурчагидан самолётга махсус учадиган майдон ҳозирлаб қўйганига анча йил бўлди.

Хориж матбуоти асосида Феруза РИХСИЕВА тайёрлади.

ЖАҲОННИНГ ЭНГ
БОЙ
КИШИ СИ

гараж ҳам шу ерда жойлашган. Ҳозир саройда 50 роллоис янги ҳолида турибди. Шунингдек, ролленг янги марқасининг оламдаги яқка-яқона нусхаси Болкиахнинг гаражида сақланмоқда. Нурул Умон саройида Хассанал Болкиах ёлғиз яшайди. Филиппинлик архитектор Мандри

масига олди. Бундан ташқари, тайёр маҳсулотлар савдосини ҳам уюштирди. М. Ганди худди шу йўсида миллий хинд капиталининг инглизлар ишлаб чиқариши ва савдосига рақобатини уюштиришга киришди. Бу мақсадга эришиш ҳам. Маҳаллий аҳоли М. Ганди бошлиқ уюшманинг миллий, бунинг устига, арзон қийим-бошларини харид қила бошлади. Бу эса мустабид ҳокимият иқтисодиётини жиддий қасдога учратди.

М. Гандининг фуқаровий бўйсунмаслик ва мустабид тузум билан ҳамкорликни бас қилиш тўғрисидаги таълимоти Ҳиндистон арбоблари ўртасида бир хилда ижобий қабул қилинмади. Масалан, Буюк Робиндранат Тагорни улкан маърифатпарвар сифатида Ҳиндистонда ҳақтоқи инглизлар ўқув юрти, инглиз адабиёти ва санъати асарлари, умуман Европо барча маданият ва моддий қадриятларининг ҳам рад этилиши катта ташвишга солди. Узоқ вақт Европада юриб Ҳиндистонга қайтган, бу ерда вазият тамомилан ўзгарганини, хиндларда эски мулелик руҳиятидан асар ҳам қолмаганлигини кўрган Р. Тагор бир жиҳатдан қувонса, бошқа жиҳатдан хавотирга тушди. Унга хиндлар ўз йўлбошчиси Махатмага кўр-кўрона ишониб, ақл-идроси ва қалби кўр бир оломонга айланиб қолгандай туюлди. Бундай фанатизм, унинг назариди, Ҳиндистонни дунёдан ажратиб қўядигандай эди.

Р. Тагор ўз қарашларини «Модерн ревью» газетасининг 1921 йил 1 октябрь сонидидаги «Адолат даврати» деган мақоласида баён этди. М. Ганди эса унга «Янг Индия» газетасида жавоб берди. У Р. Тагорни «Буюк посбон» деб таърифлайди. Унинг Ҳиндистонни турли ҳавф-хатарлардан химоя қилишга киришганлиги учун миннатдорчилик билдиради. Бирок Тагорнинг қарашлари билан келиша олмаслигини айтади. «Ҳиндистон» «Йўл» деган сўз қандай айтилишини аллақандак унутиб қўйди» деб ёзади М. Ганди. Ҳиндистоннинг иқтисодий мустақиллик сари ташлаган қадамини «Гарба қарши қарилган» дейилишини кескин рад этди. Буюк адибни халқнинг чинакам аҳолини тушунишга, унинг оч-наҳор турмушини тузаатишга амалий жисса қўишга давъат этди. «Керак бўлса, Тагор ҳам тўқувчилик дастгоҳига ўтирсин, ўзининг хорийлик либосини ўтга ташласин, халқнинг оғир қисматини енгиллаштиришга қўмақласин» дейди М. Ганди. Унинг сўзлари метин ироданинг оханглиги эди. Бу сўзлар умумхалқ курашида катъий интизомга амал қилаётган инсоннинг сўзи эди ва худди шу интизомни М. Ганди бошқарлардан ҳам талаб қилмоқда эди. Ҳиндистон шариқотида унинг тутган йўли кўп жиҳатдан ўзини оқлади ва шу боисдан кенг халқ уни қўллаб-қувватламоқда эди.

Тобора кучайиб бораётган бўйсунмаслик ва мустабидликни бойкот қилиш йўли оқибатида, пировардида, колониализм ноҳор қолди. 1947 йилда Ҳиндистон мустақилликка эришди. Айна пайтда мустабидлар бу улкан мамлакатни иккига — Ҳиндистон ва Покистонга ажралиб кетишига замин яратишди. Бу ажратилдан кейин хинд-муслимон диний эътиқодлари тарафдорлари ўртасида хунрезлик тўқнашувлари кучайиб кетди. М. Ганди бу низоларни бартараф этиш учун ҳормай-толмай кураш олиб борди. Хиндлар ҳам, муслимонлар ҳам М. Гандини ҳурмат қилишар, унинг оқилона давватларига қўлоқ тутар эдилар. Лекин мамлакат иккига ажралгач, Ҳиндистонда диний иштилофлар зурайгандан-зурайди. Диний экстремистлар бу низоин янада аланга олдирадиган бебошлиқларни кучайтирдилар. Бундай жоҳилона газабларнинг тиги М. Гандига ҳам қаратилди. Қўчаларда, майдонларда «Ганди мурдабад» — «Гандига ўлим» деган ҳайқирилар қўлоқларни қоматта келтира бошлади. Бундай тартибсизликларга қарши бориб, М. Ганди очлик эълон қилди. Шунасига ҳам қарчаб толиққан М. Ганди очлик дастидан улар холлатга келиб қолди. Конгресс раҳбарлари Ж. Неру, Пател, Озод ва бошқалар уни қароридан қайтаришга ҳарчанд уринсалар-да, бундан ҳеч иш чиқмади. Миллионлаб одамлар М. Гандининг аҳолиларини намойиш қилиб, қўчаларга чиқа бошладилар. 1948 йил 18 январда мамлакатдаги хиндлар ва муслимонларнинг танқиди намояндалиги М. Ганди хузурига келиб, ўзаро тотувликни таъминлашга қасам ичдилар. М. Ганди очликни тўхтатиб, Бирок диний экстремистлар М. Ганди давъат этган баркинглик голярига тий тирюкларни билан қарши бўлиб, уни жисмонан йўқотишга аҳд қилган эдилар. Уша йилнинг 20 январь кўни М. Ганди мурдабад одамлар қаршида маъруза қилаётганда улар М. Гандига қарши бомба иргитадилар. Бирок бомба портламай, у тирик қолади. Ва маърузасини хотиржам нихосяга etkazди. М. Ганди худди шу маърузада: «Муслимонларнинг душмани Ҳиндистоннинг душманидир» деган иборани тилга олди.

1948 йилнинг 30 январиди уйдан чиқиб, унинг навбатдаги маърузасини тинглаш учун тўлганган халойиқ хузурига қарбганда, одамлар орасидан чиққан бир кимса унга қарши кетма-кет уч марта ўқ узди. Шундай қилиб, М. Гандини «Хинду махасаб» экстремистик диний ташкилотининг террорчиси Натурал Годес деган кимса отиб ўлдириди.

М. Ганди ўз маърузаларидан бирида: «Қўпгина донинг унинг қиши ва ривож учун битта дон ўз ҳалокати билан хизмат қилади. Ҳаёт — ўлим баргиди, шу тариха, туғилди» деган эди. Ҳа, Махатма Гандининг торган азоб-ўқубатларидан Ҳиндистоннинг озолиги унинг чикди ва раванк тоғди.

Михли САФАРОВ.

